

Stříbrný měsíc

ukázka

Slunce nad obzorem bylo krvavě rudé. Viselo v mlžném oparu a nehřálo, jako by se všechna jeho záře někam ztratila a zbyl z něj jen ostře ohraničený kruhový otvor v obloze, odhalující obnažené maso nebes, trýznící zranění, jež můžete do sytosti prohlížet a těšit se bolestí, kterou zosobňuje. Jen málokdy smíte pohlédnout do slunce, obvykle vám to nedovolí, spálí vás svojí září a přinutí vás odvrátit oči. Ale ne dnes. Dnes je bezbranné.

Ranní chlad je spoutává, vysává všechnu jeho sílu, zebe na nahých údech. Jsem tím sluncem?

Cesta na šibeniční vrch vedla od Židovské brány nejprve po pevné silnici na Olomouc, pak odbočovala na rozcestí u smírčího sloupu a pokračovala k jihu bahnitou, málo užívanou stezkou. Ten sloup tu byl kdysi vystavěn jako jakási poslední připomínka pevných městských zdí, světa, kde vládnu lidé a jejich cihly a malta. Stál tu a vítal poutníky a s dalšími se loučil, s některými už navždycky. Později dostal přízvisko Zderadův, na paměť dávného velmože Zderada Švábenského, který byl prý v těchto místech zrazen a zavražděn svými přáteli za jakousi malichernou urážku. Zde mohl každý odsouzenec pokleknout, naposled se vyznat ze svých hříchů a požádat o odpuštění.

Dál se šlo mokřadem, kde v houštinách rákosí vyvěralo několik potůčků, postupně se slévaly a mířily ke korytu Svitavy. Z louží a slepých ramen vyhlížely volavky a bobři, sledovali vetřelce, o kterých věděli, že se za nimi nepustí do jejich bahnitého hájemství, že se budou držet nejisté cesty plné kluzkých kamenů a občasně dřevěné lávky, nadělají mnoho hluku a zmatku, ale pak zmizí a nechají vodní svět zase na pokoji.

Přes Svitavský náhon vedl pevný most, tam byla ještě voda spoutaná do rovného čistého koryta, uháněla bystrým tokem, jako by se už těšila, až svoji sílu vybouří, až bude roztáčet kola a pohánět mlýny a hamry. Přátelská voda, která člověku slouží, ale není zotročena, ne, nikdo ji nemůže přinutit dělat něco, co sama nechce. Je třeba ji pochopit a přimět ji plnit lidskou vůli tak, aby ji přijala za svou.

Zde ve slatině ležela voda nečinně a jen se tak válela a zahnívala. Sloužila žábám a vydrám a dalším bezduchým tvorům, kteří jí nedokázali rozkázat, neuměli ji pozvednout, dát jí řád a směr, mohli jen využívat toho, co jim sama nabídne, anebo odejít a přenechat místo jiným.

Ti, kteří mě vedou v okovech, jsou žáby. Táhnou se kolem, plivou na mě a pokřikují, smějí se a užívají si podívané, vezou se v proudu, jež nejsou schopni ovlivnit. I jejich hlasy znějí jako žabí, kvákají a skřehotají, ale stačilo by pustit mezi ně lišku nebo čápa a rozutekli by se, bez odporu, bez vůle, jen zvířecí strach by je řídil a proměnil v masu hloupých, zbytečných těl.

Těžké okovy na rukou a nohou nejsou skutečně přikované, mají jen jednoduchý čep, do nějž stačí jednou udeřit a spadnou, tak aby údy byly volné a mohly být položeny na ostré klíny a rozdrceny hranou padajícího kola. Železo je jako voda, jenom dá víc práce mu rozkázat. I ono chce uvolnit svou sílu, když ho pochopíte, když mu dokážete nastavit směr.

A oheň. Oheň je vzpurný, ale mocný. Slunce je zatím na pohled slabé, ale rozhoří se, není žádná šance na to, že by uznalo porážku a vzdalo se poutům mlhy a šera.

Zase se rozhoří.

Sežehne je.

V čele průvodu kráčel mnich a držel krucifix na dlouhé berle, šel ztěžka a trochu se potácel na mokrých kamenech. Za ním soudní písař a pár nedůležitých pomocníků soudu. A pak už biřici, dva s bubny, do nichž tupě bouchali v pomalém, jednotvárném rytmu, další s halapartnami, na kterých se třepotaly malé žalostné praporce v městských barvách, červené a bílé. Jeden pak držel provaz a na jeho druhém konci klopytal odsouzený muž.

Jeho otrhané šaty nesly stopy bláta, které po něm čumilové ze začátku házeli, ale už toho nechali, byla to příliš velká námaha s chabým výsledkem. Nikdo také nevzal do ruky kámen, v jakési tiché dohodě neubírat vězni síly, nechat jej dojít až na konec a vydržet co nejdéle, až mu budou lámány údy a kosti drceny pod vahou katova kola. Nač předem zkracovat podívanou?

Diváci mohli být spokojeni, muž kráčel pevně a nedával najevo žádnou slabost. Za týdny v šatlavě se uzdravil z následků mučení, jemuž byl vystaven při výslechu. Nebylo vlastně nijak velké. Ke všemu se přiznal.

Cesta stoupala do mírného kopce a bažina zůstala vzadu, hlína teď byla vyschlá a tvrdá, šlo se dobře. Neduživá pole pod šibeničním vrchem dávala jen málo úrody, jako by na ně padal stín popraviště a neklidných bloudících duší, ale nejspíš to bylo naopak, půda zde byla vždycky jalová a k ničemu lepšímu než místu k odpravení vyvržených se nehodila.

Proti bílé zachmuřené obloze se rýsoval stín šibenice. Šest loktů vysoká čtvercová stavba z hrubého kamene se zvedala na samém vrcholku kopce, v přední stěně byl dveřní otvor a za ním schody vedoucí nahoru na kamenné prostranství. V každém rohu pak se tyčil k nebi sloup vysoký dalších šest loktů a nahoře se křížovaly trámy opatřené kladkami a provazy, na nichž oběšenci končili svou pout'. Obvykle tam zůstávali viset do úplného konce, pokud nedostali po smrti zvláštní milost, aby mohli být pohřbeni v posvěcené půdě. Většinou však viseli na provaze ještě několik dní jako připomínka poutníkům, kteří si mohli jejich pochmurné siluety houpající se ve výšce dobře prohlédnout.

Viselci dostali místo obvykle na posledním trámu, tak aby hnijící kusy jejich těl dopadaly do hlíny za šibenicí anebo alespoň zůstávaly na kraji a nedalo takovou práci se jich zbavit.

Dva katovi pacholci sem už před rozbřeskem natahali od řeky džbery s vodou, shrnuli hráběmi páchnoucí zbytky, spláchli vodou kamenné pódium a posypali je čerstvými pilinami, aby podívanou, která se tu chystala, nic nerušilo. Nyní stáli nehnutě po stranách šibenice ve svých černých kápích jen s dírami pro oči a čekali na blížící se průvod.

Nahoře už stálo kolo, přivázané za jednu z loukotí na provazu, a jiné větší, do nějž bude ve finále odsouzencovo tělo vpleteno, vyzvednuto na tyč a takto ponecháno vránám. Vše bylo připraveno.

Sám kat v rudé kápi stál u vchodu a vyčkával. Působil drobně pod svou kamennou stavbou, jeho černý oděv povlával ve vánku a meč, o který se opíral, vypadal obrovský, ani se nechtělo věřit, že by jej mohl zvednout nad hlavu a seknout. Dnes jej každopádně potřebovat nebude.

Z nebe začaly padat řídké kapky a svlažovaly prašnou zem, vzduch se naplnil čpavou vůní mokré prsti. Nevypadalo to na déšť, jen několik slz tu obloha uroní a zase bude konec, ranní mlha se rozptýlí a bude pěkný den.

Mnich v čele zaváhal. Náhle měl podivný pocit, jaký neznal. Ačkoliv už mnohokrát přicházel na toto neblahé místo, nikdy předtím jej nezasáhla taková vlna strachu a znepokojení, jako by smrt, která tu vždy byla přítomna a trpělivě čekala stranou, náhle zvedla tvář a zadívala se

mu do očí. Co se děje? Nemohl za to stín šibenice ani pach nepohřbených těl, ne, bylo to až v okamžiku, kdy uviděl ty panáky.

Stáli tu, kolem cesty, bylo jich šest nebo sedm, nešlo je snadno spočítat. Panáci ze slámy, v lidské velikosti, s bachratým tělem, neforemnou hlavou a rozpřaženýma rukama, přibodnutí na tyči, naklánějící se na tu či onu stranu, nehybní jako další mlčenliví diváci.

Otřásl se, ale nemohl se zastavit, průvod pokračoval dál a hrnul se do prostoru pod šibenicí, natěšení měšťané už se nemohli dočkat své podívané a hledali si nejlepší místa.

Mnich otáčel hlavu sem a tam a ze rtů mu splývaly zmatené a nesourodé modlitby. Panáci hleděli ze všech stran, nehybní a s prázdnými tvářemi. Nemají oči! Jsou stejně nehybní, jako... Proč nemají... Zrak se mu střetnul s černou kápi jednoho z katových pacholků a z hrdla mu vyšel nevěřící vzdech, ale zaniknul v halasu přihlížejícího davu, když biřic postrčil odsouzence ke schodům nahoru.

Slaměných panáků si nikdo nevyšimal, lidé se trousili mezi nimi. Mnich klopytal a snažil se něco volat.

„Nemají oči!“ vyšlo mu z hrdla, ale nikdo mu nerozuměl. Mysleli si snad, že prožívá muka nad zmařeným životem nešťastníka, volá k nebesům prosby za spásu jeho duše? Znovu se zahleděl na nehybnou černou kápi, ale viděl jen prázdnotu. Strnulé postavy dál jen stály a ani se nepohnuly.

Kat oběma rukama o kousek pozvedl meč, pak jej zas zarazil zpátky do země a od jeho špičky se zajiskřilo. Vyšlehl plamen a rozběhl se dvěma směry, nechávaje za sebou kouřící stopu, dvě cestičky se klikatily na prašné zemi a ani syčící kapky je nemohly zastavit. Mířily ke dvěma nejbližším panákům.

Sláma se vzňala a baňaté postavy se rozhořely plamenem. Kat se obrátil k biřici, jenž postrkoval na schodech odsouzence, postavil se za jeho záda. Napůl jej halil oblak dýmu. Pod pláštěm něco svíral.

Diváci couvali před ohněm a dav se začal vlnit panikou.

A pak náhle přišel výbuch.

Jako by blesk udeřil do země hned vedle vás a hrom otřásl celým světem. Jeden panák se rozletěl v rudé ohnivé kouli, hořící kusy dopadaly všude kolem a lidé s ohořelými tvářemi křičeli, jiní padali k zemi a z hlav, krků a rukou se jim řinula krev.

Oheň získával moc. Objímal další slaměné postavy a druhý výbuch proměnil všechny diváky v prchající zvířata. Žáby, zmatené a zpovýkané žáby, které se plácají jedna přes druhou a hledají úkryt, ale jsou příliš pomalé, příliš ochromené strachem...

Do prachu padaly hvězdy. Léčaly vzduchem, svištěly a zvonily na kamenech, s každým výbuchem přicházely v oblacích další. Třpytivé hvězdy z lesklé mědi se ostrými hroty zasekávaly do hlíny a do masa, trhaly látku šatů a vyrávaly z lidských údů kusy kůže. Řev strachu a bolesti se nesl nad úbočím kopce.

Mnich vrávorál a záda mu hořela, cítil ostré zuby zaseknuté v kůži, klopytal a pokoušel se někoho chytit. Dosáhl postavy jednoho muže v černé kápi, z posledních sil vztáhl ruce proti němu. Zachytil se látky a padal, kápě se svezla z hlavy a odhalila mrtvou vytřeštěnou tvář, již z úst vyčnívala zkrvavená špička kopí. Zvrácené oči hleděly zoufale k nebi, žádný div, že za otvory v kápi nebylo nic, jen prázdnota.

Plameny hučely a stravovaly slámu, k nebi vylétala hořící stébla. Jeden z biřiců stál dosud na nohou, tápal oblakem dýmu vpřed, dosáhl schodů a zakopl o ležící tělo svého druha. Přeskočil jej a s obnaženým tesákem v ruce klopýtal nahoru.

Když se jeho hlava ocitla na úrovni prostranství šibenice, rychlým pohledem zachytil mnoho věcí. Viděl muže jménem Martin Solin, rukama bez okovů se držel provazu a chystal se sešplhat na druhé straně. Viděl člověka ležícího za lavicí ze zčernalého dřeva, tělo bez oděvu vypadalo jako každé jiné, takže až v další vteřině v něm poznal kata. Jeho vlastní sekera mu vyčnívala z hlavy. Viděl také útlou postavu v jeho černých šatech a s rudou kápí na hlavě, jak se obrací a v rukou drží luk. Viděl černé vrány sedící na odloženém kole a popravním špalku, jen seděly a vyčkávaly. Jedné viselo ze zobáku cosi růžového. Čekal, že to spolkne, ale ona ne, nechávala to viset a jen se dívala na něj.

Všichni se dívali na něj.

Křik a sténání za jeho zády jako by se vytratilo, vnímal pouze pohledy mnoha očí. Vlastně jen jeden z nich, pohled odsouzeného muže, jenž se mu nyní propaloval do mozku. Bylo v něm pohrdání, vítězství a vztek, soustředěná nenávist, která nikdy nepoleví, nikdy není ukojena. Znal jeho oči, vídal je v šatlavě, u soudního slyšení, i před chvílí, když kráčeli průvodem, býval v nich vždy klid a smíření, skoro kající vyrovnanost blízkého očiště. Ale nyní se peklo dostalo na povrch a ty oči jej sevřely, už navždy. Už navždy...

Zaskřípání natažené tětiny jej probralo a trhlo s ním k zemi, šíp křísil na kameni nad jeho hlavou.

Děšť ustal. Slunce nabíralo na síle a rozhánělo mlhu.

Bude dnes jasný den.